

Indkomst og Indflydelse - Hvem Lytter Regeringen Til?

En Analyse af Repræsentationen af Forskellige
Indkomstgrupper i Den Danske Politiske Dagsorden

Victor Hejstvig-Larsen (201906280)

Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet

Bachelorprojekt, 2022

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
1. Indledning	4
2. Teoretisk baggrund	5
2.1 Ulighed i responsivitet og den politiske dagsorden	6
2.2 Præferencehomogenitet	9
2.3 Tilfældig repræsentation som en konsekvens af præferencehomogenitet	9
2.4 Regeringsfarve og økonomien som politisk emne	10
3. Metode	11
3.1 Data	11
3.2 Indkomst og vælgernes dagsorden	12
3.3 Den politiske dagsorden	13
3.4 Metodiske udfordringer vedrørende kausalitet	14
3.5 Analysestrategi	16
4. Analyse	18
4.1 Er den politiske dagsorden responsiv overfor vælgerne?	18
4.2 Ulighed i responsiviteten af den politiske dagsorden	20
4.3 Selvstændige effekter af indkomstgrupperne	22
4.4 Kontrol for tilfældig responsivitet	25
4.5 Betydningen af regeringsfarve og politisk emne	26
5. Diskussion	29
5.1 Vurdering af kausalitet og generaliserbarhed	29
5.2 Årsager til overrepræsentationen af de fattigste vælgere	31
5.3 Hvor står ulighed i responsivitets litteraturen?	32
7. Konklusion	33
8. Litteraturliste	34

Abstract

This paper tests whether previous findings of inequality in political responsiveness of policy outcomes can be extended to the political agenda. Previous literature show that policy reflect the preferences of affluent voters to a larger extent than other income groups. This article argues that the political agenda is a categorically different test for the inequality in responsiveness literature than policy, where greater political electoral costs are associated when overrepresenting the richest. If previous findings can be replicated here, it therefore proves that inequality in political responsiveness is more robust and widespread than hitherto thought. This could have serious consequences for future political trust and democratic support. Using time-series data from the Danish election survey and agendasetting.dk in OLS models, the paper finds that inequality in political responsiveness only reproduces when there is a discrepancy between the preferences of the poorest and richest voters and then in the exact opposite way of previous literature. The political agenda is in fact most responsive to the poorest voters, for both right and left leaning governments and especially in the domain of economics. This surprising finding has positive implications in an otherwise bleak future with an ever-increasing wage gap.

1. Indledning

Er den politiske dagsorden mere responsiv overfor de rigeste vælgere? Det er mere kritisk end nogensinde at afdække, hvor vidtgående de rigestes politiske magt er. Indkomstuligheden i verden når gang på gang sit højeste, og frygten for at politisk indflydelse centraliseres hos de rigeste i samfundet er højaktuel da verdens rigeste mand, Elon Musk, er i gang med at samle enorm politisk magt gennem et opkøb af Twitter (United Nations, 2020; bbc.com, 2022). I en banebrydende artikel fra 2005 fandt Gilens, at de rigeste vælgere i USA har større indflydelse på policy end andre indkomstgrupper. Senere artikler har reproduceret Gilens (2005) fund af ulighed i politisk responsivitet i analyser af flere velstående demokratier (Peters & Ensink 2014; Bartels, 2008; Bartels, 2017; Schakel et al., 2020; Stadelmann et al., 2015; Gilens, 2012; Elkjær & Klitgaard, 2021). Det er hidtil ikke blevet undersøgt, om disse artiklers fund kan overføres til andre områder i den politiske proces. Denne opgave undersøger derfor, hvorvidt ulighed i politisk responsivitet kan overføres fra policy til den politiske dagsorden. I undersøgelsen afgrænses den politiske dagsorden til regeringens dagsorden og forstås som de politiske problemer og emner, der har regeringens opmærksomhed (Baumgartner & Jones, 2009). Politisk eller demokratisk responsivitet forstås som graden, hvormed den førte politik afspejler offentlighedens præferencer (Soroka & Wlezien, 2008). I denne opgave udfoldes responsivitetets begreb til dagsordenen, og resten af den politiske proces. En høj grad af responsivitet i dagsordenen såvel som i den førte politik, er en forudsætning for et velfungerende demokrati, hvor det er folkets vilje, der er i førersædet (Dahl, 1971). Ligeledes bør alle vælgeres stemme vægte ens i hele den politiske proces.

Derfor er det relevant at undersøge, om de riges stemmer ligeledes vægtes højere i den politiske dagsorden. Nærværende undersøgelse argumenterer for, at den politiske dagsorden er en essentiel del af den lovgivende procedure fordi den påvirker vælgernes følelse af at være repræsenteret og deres opbakning til policy outputs (Rhodes-Purdey, 2021). Derfor er dagsordenen en vigtig kilde til demokratisk støtte og politisk tillid hos befolkningen (Easton, 1957). Hvis visse indkomstgrupper underrepræsenteres i den politiske dagsorden, kan stigende indkomstulighed potentielt manifestere sig i stigende utilfredshed med det demokratiske system. Disse vælgere vil føle sig fremmedgjort af et system, der i stigende grad tilgodeser de rigeste.

Hvis tidligere fund fra policy kan overføres til dagsordenen, gør det desuden litteraturen klogere på, hvor i den politiske proces uligheden opstår. Undersøgelsen argumenterer for, at udfaldet af den lovgivende proces ofte er vanskeligt for vælgere at gennemskue, mens den politiske dagsorden er lettere tilgængelig. Argumentet i denne opgave er derfor, at de elektorale konsekvenser for politikere ved at overrepræsentere de rige på dagsordenen er større end i policy. Et led i at overføre ulighed i responsivitet til dagsorden er at teste flere fund og indsigter end blot den direkte responsivitet mellem vælgere og politikere i dagsordenen. Regeringsfarve og økonomien som politisk emne er tidligere fundet som betingende for sammenhængen, og det undersøges derfor også om dette kan overføres til den politiske dagsorden (Bartels, 2008 ; Page et al., 2013). Denne undersøgelse tager udgangspunkt i Danmark. Opgavens problemstilling er hermed hvorvidt tidligere fund af ulighed i responsivitet, kan genfindes i den politiske dagsorden i Danmark.

Gennem tidsserie data fra den Danske Valgundersøgelse og agendasetting.dk finder undersøgelsen, at den politiske dagsorden lytter mere ligeligt til alle vælgergrupper, med tegn på overrepræsentation til fordel for de fattigste. Denne overrepræsentation bliver substantielt og signifikant større, når de rigeste og fattigste vælgere har divergerende præferencer, stik modsat af tidligere litteratur, der undersøger policy. Resultatet er ens på tværs af politiske fløje, og der er evidens for, at det særligt er på det økonomiske område, at danske regeringer er responsive overfor de fattige, mens responsiviteten er mere ligeligt fordelt på tværs af emner for de rigeste. Tidligere fund af at de rigestes præferencer overrepræsenteres i policy, overføres derfor ikke til dagsordenen, hvor det i stedet er de fattigste der overrepræsenteres.

2. Teoretisk baggrund

Dette afsnit er delt op i to dele. Først præsenteres den eksisterende litteratur som opgaven tager udgangspunkt i. Dette kobles sammen med den politiske dagsorden og det særegne ved denne, hvilket munder ud i undersøgelsens overordnede forventning. Anden del beskriver forventninger til betydningen af regeringsfarve og det særegne ved økonomien som politisk emne. Eftersom det ikke tidligere er forsøgt at koble ulighed i responsivitet til dagsordenen, er der ikke litteratur, der kan bruges til at opstille konkrete hypoteser. I dette afsnit vurderer og argumenterer jeg derfor for, hvad der forventeligt kunne ske under overførslen fra tidligere policy litteratur til dagsordenen.

2.1 Ulighed i responsivitet og den politiske dagsorden

Overordnet er der evidens for, at politikere er responsive overfor vælgernes præferencer i et bredt udsnit af moderne demokratier (Wlezien, 1995; Erikson, Mackuen & Stinson, 2002; Brooks & Manza, 2006). Ydermere har politikere også et ønske om at efterleve ønsker fra deres vælgere (Butler & Nickerson, 2011). Dette er gældende både med henblik på den førte politik og den politiske dagsorden (Hobolt & Klemmensen, 2008). Disse artikler undersøger dog ikke, hvorvidt responsiviteten er lige for alle vælgere, hvilket er det som Gilens (2005) og denne artikel sætter spørgsmålstegn ved. Teoretisk set behøver demokratiet ikke nødvendigvis være lige responsiv overfor alle vælgere, således at den politiske dagsorden er en proportionel spejling af de præferencer, der er i befolkningen. I stedet for ved klassisk majoritetsstyret demokrati burde den politiske dagsorden afspejle det, som *majoriteten* af vælgerne finder vigtigt. Hvis den politiske dagsorden derimod afspejler de emner, som de mest velstående vælgere prioriterer, er det et klart brud på majoritetsstyret og en kilde til politisk utilfredshed for de vælgere, der underrepræsenteres.

Nuværende undersøgelse drager først og fremmest inspiration fra Martin Gilens værk fra 2005 og søger at teste, hvorvidt resultaterne herfra lader sig generalisere til regeringens dagsorden. I Gilens' (2005) artikel undersøges ulighed i responsivitet i en amerikansk kontekst, dvs. hvorvidt forbindelsen mellem vælgernes policy præferencer og det faktiske policyoutput er skævt fordelt til fordel for de velstående vælgere. Gilens (2005) fandt, at det 90. indkomstpercentils præferencer på specifikke issues er en moderat bedre prædikator på policyoutputs end henholdsvis det 50. og 10. indkomstpercentils præferencer. Denne forskel er særlig stor på områder, hvor indkomstgrupperne har divergerende præferencer, dvs. hvor indkomstgrupperne er uenige. Her fandt Gilens, at det kun er de velståendes præferencer, der er en statistisk signifikant prædikator på policyoutput, og dermed blev de andre indkomstgruppers præferencer tilsidesat til fordel for de rige (Gilens, 2005: 789). I artiklen måler han vælgernes støtte eller modstand til specifikke policy beslutninger såsom holdninger til mindsteløn eller om homoseksuelle skal have lov til at tjene i militæret, og hvorvidt dette så vedtages politisk. Andre dele af litteraturen fokuserer på indkomstgruppernes budgetpræferencer, og finder at de riges præferencer opfyldes i højere grad end de andre indkomstgruppers (Elkjær, 2020 ; Soroka & Wlezien, 2010). Det er her jeg divergerer fra Gilens (2005) og resten af ulighed i responsivitetslitteraturen ved at fokusere på samspillet mellem indkomstgruppernes dagsorden og den politiske dagsorden.

Den politiske dagsorden er et kritisk område i den politiske proces, hvor det tydeliggøres, hvis krav og problemer, der har lovgivernes opmærksomhed (Baumgartner & Jones, 2004). Jeg argumenter for, at den derfor medvirker til borgernes opfattelse af en fair demokratisk proces gennem en følelse af at blive hørt (Bøggild, 2016). En favorisering af de rige på dagsordenen kan derfor medføre stigende frustration og mindre opbakning til det politiske system blandt de vælgere, der føler sig overset. Ligesom at den førte politik ideelt set burde være lige responsiv overfor alle vælgere, burde den politiske dagsorden derfor også være det. Det er ikke første gang, at responsivitetslitteraturen og dagsordensteori kobles sammen. Jeg drager inspiration fra Hobolt & Klemmensen (2008), som forsøger at måle under hvilke betingelser politik og den politiske dagsorden er responsiv overfor vælgernes præferencer. I denne artikel måler de responsivitet på de områder, som vælgerne synes er vigtigst. De undersøger dog ikke responsivitet på tværs af vælgernes indkomst. Nærværende undersøgelse skal derfor ses som inspireret af ideen om en syntese mellem Gilens (2005) og Hobolt & Klemmensen (2008).

Som nævnt handler dagsorden om hvilke emner, der har regeringens opmærksomhed. Hvad og hvem er i regeringens fokus? Hvis de rigeste vælgere overrepræsenteres i regeringens dagsorden, viser det, at det allerede er på dette stadie af den lovgivende proces, at uligheden opstår. Hvor udfaldet af den lovgivende proces ofte kan være et spørgsmål om eksempelvis kapabiliteter og kompromisser regeringen ikke havde forudset, viser den politiske dagsorden med større klarhed regeringens intentioner på tidspunktet, hvor dagsordenen blev fastsat.¹ Hermed kan fokus på regeringens dagsorden i stedet for policy gøre os klogere på, hvor i den lovgivende proces uligheden opstår, og har derfor implikationer for fremtidig forskning, der undersøger ulighed i responsivitet.

Den politiske dagsorden har andre årsager og virkninger end den førte politik har. Politikere kan strategisk skjule konsekvenserne ved policies gennem eksempelvis kompleksitet, ”usynlige reformer” (Hacker, 2005 ; Jensen et al, 2015) og brug af blame-avoidance strategier (Kersbergen & Vis, 2014) og kan dermed prioritere de rigestes præferencer i policy, uden at majoriteten af vælgere opdager det. Klarheden for vælgerne er derimod større ved den politiske dagsorden. Regeringens dagsorden kommunikeres flittigt gennem medierne, og statsministeren

---

¹ Et kritisk perspektiv ville sige at regeringens dagsorden er fyldt med problemer som er elektoralt populært, men som de aldrig har haft intentioner om at forsøge at løse.

holder hvert år sin åbningstale, der netop italesætter emner, som har regeringens opmærksomhed (ft.dk, 2021). Jeg påstår, at denne forskel i klarhed mellem policy og dagsordenen vil påvirke graden af responsivitet. Argumentet udspringer fra Clarity of Responsibility litteraturen (Powell & Whitten, 1993), der har påvist, at desto nemmere det er for vælgere at kreditere ansvar for policy, desto mere bliver politikere holdt elektoralt ansvarlige for deres performance (Hellwig & Samuels, 2007; Hobolt et al., 2013). Under antagelsen om at performance og responsivitet er sammenligneligt² er mit argument at overføre dette til forskellen mellem policy generelt og den politiske dagsorden, da jeg påstår, at det er nemmere for vælgere at tilskrive ansvar for det som regeringen vælger at have på dagsordenen, end den policy de fører. På grund af dette vil der også være større elektorale konsekvenser for politikere ved at prioritere de riges præferencer frem for majoritetens i dagsordenen end i policy. På baggrund af dette argument er dagsordenen desuden en hårdere test for ulighed i responsivitet end policy er. Hvis politikere også følger de rigestes præferencer mere end resten af befolkningen på dagsordenen, tyder det på, at de er villige til at ofre de elektorale gevinster, der er ved at være responsiv overfor majoriteten på et område med høj vælgeropmærksomhed. Eftersom ulighed i responsiviteten af den førte policy har vist sig robust, er det relevant at udsætte det for en hårdere test.

Opsummerende er det gavnligt at undersøge ulighed i den politiske dagsorden, da det gør os klogere på, hvornår uligheden opstår og om de rigeste vælgeres præferencer har regeringens opmærksomhed mere end resten af befolkningen. Dagsordenen er nemmere for vælgere at følge med i end policy er, og efterlever politikere ikke majoritetens præferencer her, kan det derfor lede til større elektorale konsekvenser end ved policy. Dagsordenen er ydermere en vigtig komponent i vælgernes følelse af at komme til orde og blive repræsenteret. Derudover udfordrer det fundet af ulighed i responsivitet som har vist sig robust i gentagne undersøgelser, og en bekræftelse af tidligere fund i denne kontekst vil vise at uligheden er mere udbredt end der hidtil har været evidens for.

---

² Hvilket ikke er en grov antagelse, men kan brydes i visse tilfælde. Hvis vælgerne ikke har præferencer for det som ender med at lede til god performance, og derfor belønner de ansvarlige politikere elektoralt, selvom politikerne gik imod vælgernes præferencer

2.2 Præferencehomogenitet

Gilens (2005) fund af ulighed i responsivitet kan nuanceres af den udvikling litteraturen har gennemgået siden. Gilens og senere artikler er blevet kritiseret, fordi der er stor præferencehomogenitet mellem de rigeste og de fattigste vælgere (Soroka & Wlezien, 2011). Præferencehomogenitet referer til, i hvilken grad de forskellige indkomstgrupper har overlappende præferencer. Hvis indkomstgrupperne langt hen ad vejen mener det samme, vil der ikke være forskellige præferencer at repræsentere. Dette vil jeg tage højde for. Et formål for dette afsnit er hermed at teoretisere, hvorvidt graden af præferencehomogenitet mellem indkomstgrupperne er anderledes under dagsordenen end ved policy.

Præferencer for enkelte policies eller præferencer til det offentlige budget kan i høj grad forventes at komme fra forskelle i indkomstgruppernes dybereliggende prædispositioner, snævre økonomiske interesser eller andet, der kan tænkes at variere mellem indkomstgrupperne. Nærværende opgave argumenter for, at indkomstgruppers dagsorden reagerer anderledes. Dagsordenen kan lettere påvirkes af eksempelvis udefrakommende begivenheder som Corona eller økonomiske kriser, der øger saliens på disse områder ens på tværs af indkomstgrupper. Hermed skal det ikke forstås sådan, at prædispositioner og økonomiske interesser ikke også kan skabe variation i, hvad de forskellige indkomstgrupper synes er vigtigt, og at udefrakommende begivenheder ikke kan skabe variation i policypræferencer mellem indkomstgrupper. I stedet er pointen, at dagsordenen er mere dynamisk og vælgeres dagsorden reagerer mere ens på tværs af indkomstgrupper, hvorfor præferencehomogeniteten mellem grupperne kan forventes større her.

På baggrund af dette argument om øget præferencehomogenitet og ovenstående beskrevne argument med større elektorale konsekvenser gennem større klarhed i den politiske dagsorden for vælgerne, er min forventning, at den politiske dagsorden i Danmark udviser mere lige responsivitet end tidligere studier af ulighed i responsivitet på policy har fundet.

2.3 Tilfældig repræsentation som en konsekvens af præferencehomogenitet

En vigtig nuance, som er påpeget i Enns (2015), er, at hvis der er høj præferencehomogenitet mellem de forskellige indkomstgrupper, så kan det være tilfældet, at politikerne kun lytter til de rigeste vælgere, men analytiske modeller vil forudsige at alle indkomstgrupper repræsenteres. Dette kalder Enns (2015) "coincidental representation". Her; tilfældig

repræsentation. Denne nuance vil jeg medtage i min analyse. For at undgå at en bekræftelse af min forventning om mindre ulighed i responsivitet i den politiske dagsorden skyldes tilfældig repræsentation, vil jeg derfor isolere en del af analysen til områder, hvor indkomstgrupperne har divergerende dagsordener. På denne måde er den politiske dagsorden nødt til at tage stilling til, hvem der skal repræsenteres. Dette sikrer lavere præferencehomogenitet og derfor forventer jeg større ulighed i responsivitet i denne del af analysen.

2.4 Regeringsfarve og økonomien som politisk emne

Slutteligt har jeg fra eksisterende litteratur to konkrete forventninger til forhold, der kan interagere med sammenhængen. Bartels (2008) og Rhodes og Schaffner (2017) har vist, at republikanere i USA generelt tilgodeser de rigestes præferencer mere end demokraterne. Det virker oplagt, at partier på højrefløjen lytter mere til de rigeste vælgere, givet at deres økonomiske politik ofte er mere fordelagtig for vælgere med høj indkomst. Eftersom de gerne vil signalere til vælgerne, at de opfylder deres præferencer, vil dette kunne genfindes i dagsordenen, hvor jeg som nævnt også argumenterer for at det er nemmere at sende signaler til vælgerne. Dog er der mindre forskel i holdningerne mellem blokkene i det danske partisystem, end i det amerikanske, og i Danmark anses de regeringsbærende højrefløjspartier, der er regeringsbærende, som relativt økonomisk venstreorienterede sammenlignet med USA (Manifesto Project, 2021). Derfor er det ikke sikkert, at den fundne sammenhæng, hvor højrefløjen udviser mere ulighed i responsivitet kan forventes at genfindes i regeringens dagsorden i Danmark. Det er hermed interessant at teste, om denne betingende effekt kan overføres fra policy til regeringens dagsorden og i et væsentligt anderledes politisk landskab end det amerikanske. Hvis den kan, tyder det på at være en generel drivkraft bag ulighed i responsivitet på tværs af den politiske proces og landekontekster.

En lignende mekanisme ligger til grund for en anden forventning, der findes hos Page et al. (2013). De fandt i USA, at økonomisk politik er vigtigst for de rige, og at uligheden i responsivitet er stærkere på det økonomiske område end andre policyområder. De rige har alt andet lige mere på spil og kan profitere mere end andre vælgere på det økonomiske område. Hvis regeringens opmærksomhed er rettet mere mod de rigeste, vil de riges særlige betoning af det økonomiske emne komme til udtryk. Dette tidligere fund fra undersøgelser af ulighed i policy kan forventes svagere i Danmark. Danmark er et væsentligt mere økonomisk egalitært land end USA. Eftersom forskellene i indkomst derfor ikke er lige så ekstremt forskellige, er der heller ikke en lige så stor forskel i, hvor meget indkomstgrupperne har på spil. Alligevel

forventes argumentet til dels at holde, og opgavens sidste forventning er derfor, at uligheden i responsiviteten af regeringens dagsorden er størst på det økonomiske område.

Dette afsnit har nu opstillet opgavens overordnede forventning, om at responsiviteten af den politiske dagsorden er mere ligeligt fordelt på tværs af indkomstgrupper end tidligere artikler, der undersøger responsiviteten af policy. Undersøgelsen tester ydermere, hvorvidt fund af en stærkere effekt ved højrefløjssregeringer og på det økonomiske områder kan overføres til regeringens dagsorden i Danmark.

3. Metode

I dette afsnit udmøntes opgavens metodiske ramme. Datasættet præsenteres, og operationaliseringer af de primære variable diskuteres. Afsnittet diskuterer desuden væsentlige metodiske udfordringer ved opgaven, og afsluttes ved at præsentere analysestrategier.

3.1 Data

Denne undersøgelse har data fra den Danske Valgundersøgelse og agendasetting.dk datasæt over statsministerens åbningstale. Den Danske Valgundersøgelse er et spørgeskema, der løber fra 1971 til 2019 og gennemføres efter hvert Folketingsvalg. Spørgeskemaet måler et repræsentativt udsnit af danske vælgeres holdninger til en række spørgsmål. Enhederne i datasættet er derfor de enkelte respondenter. Datasættet over statsministerens åbningstale fra Agendasetting.dk er foretaget med udgangspunkt i hver sætning i åbningstalerne over årene. Enhederne i dette datasæt er derfor sætningsnummer for hver åbningstale. Eksempelvis angiver observation 20051, at det er den første sætning i åbningstalen i 2005. Min udfordring var derfor at forene disse to datasæt, som havde hhv. respondenter og år/sætningsnummer som enhed. Dette gjorde jeg gennem en manuel kodning, hvor jeg indtastede antallet af sætninger i åbningstalen, der vedrører fem udvalgte emner for hvert relevant år. Ligeledes for vælgerne udregnede og indtastede jeg andelen indenfor hver indkomstgruppe, der nævner et af fem udvalgte emner som det vigtigste (se afsnit 3.2) Hermed er data defineret via to dimensioner; emne og år. Der er 75 observationer af disse. For at lette fortolkningen i analysen har jeg visualiseret datastrukturen i figur 1.

Figur 1. Overblik over datastruktur (eksempel)

Observation	Årstal	Emne	Åbningstalen (Årstal+1)	Andel af indkomstgruppen
1	1985	Økonomi	42	0,3
2	2007	Sundhed	22	0,14

3.2 Indkomst og vælgernes dagsorden

Vælgernes dagsorden er målt gennem spørgsmålet i den danske valgundersøgelse ”hvilket problem mener du, er det vigtigste, som politikerne skal tage sig af i dag?” fra 1971-2007. Spørgsmålet indfanger vælgernes opmærksomhed på politiske emner, og er derfor et validt mål for vælgernes dagsorden. Jeg har desuden afgrænset undersøgelsen til de syv emner som er mest saliente: Økonomi, arbejdsmarked, ældre, sundhed, velfærdsstaten generelt, flygtninge, miljø og energi. Herfra har jeg slået økonomi og arbejdsmarked samt velfærdsstaten generelt og ældre sammen, grundet deres umiddelbare sammenlignelighed. I alt er der derfor fem politiske emner i analysen. Emnerne er valgt med udgangspunkt i at dække en bred vifte af saliente politiske emner i Danmark. Hermed er det emner som jeg kan genfinde i den politiske dagsorden, og som derfor er i datasættet, der indeholder åbningstalen. En ulempe ved data her er, at det som nævnt kun indsamles efter hvert Folketingsvalg. Her har vælgerne været intensivt udsat for politiske kampagner og muligheden for, at politikere påvirker hvilke emner, som vælgerne synes er vigtige, er derfor større. Desuden er der større afstand mellem hvert datapunkt, end hvis den var målt på årsbasis. Derfor indeholder undersøgelsen færre antal observationer end ønsket. Dette besværliggør de dele af analysen, som søger at interagere regeringsfarve og økonomien som politisk emne på sammenhængen, hvor større statistisk power er nødvendig. Desuden svækkes repræsentativiteten – få observationer der alle er indsamlet lige efter valgkamp er alt andet lige sværere at generalisere til andre perioder.

En hel central forskel fra min analyse og den øvrige responsivitetslitteratur, der måler policy, er, at jeg ikke måler retningen på vælgernes præferencer. I stedet måler jeg blot andelen af en

indkomstgruppe, som nævner et emne som det vigtigste. Dette er nødvendigt, når det omhandler dagsorden og opmærksomhed i stedet for policy, eftersom eksisterende data ikke indfanger retning. Det kan være et problem, hvis både de rigeste og fattigste generelt taler meget om økonomien, men vil i to forskellige retninger. I så fald vil modellerne forudsige, at der er lige responsivitet, selvom regeringen kun italesætter den retning, de rige ønsker. Omend det er en nævneværdig begrænsning ved undersøgelsen, argumenterer jeg for, at en eventuel ulighed i responsivitet vil komme til udtryk i de aggregerede forskelle på tværs af alle observationer i sammenhængen mellem indkomstgruppernes præferencer og regeringens dagsorden.

Hvor Gilens (2005) og andre artikler har undersøgt 1., 50. og 90. indkomstpercentil, har jeg været nødsaget til at kigge på større indkomstgrupper for at have flere respondenter i hver gruppe, for at få et repræsentativt og meningsfuldt udsnit af indkomstgruppen³. Jeg har forsøgt at kode data med 1., 50., 99. percentil, intervaller på fem percentiler, dvs. 1.-5. 50.-54. og 94.-99., samt intervaller på 10 percentiler. Det var først med analysen på intervaller af 10 percentiler, 1-10, 46-55 og 90-99, at jeg konsekvent sikrede mig over de nødvendige 30 observationer for at kunne foretage meningsfuld t-test. Derfor er de forskellige indkomstgrupper de 10% fattigste, 10% fra midten, herfra refereret til som middelklassen, og de 10% rigeste vælgere. Efter inddelingen af vælgerne i de tre indkomstgrupper er det undersøgt, hvor mange i hver indkomstgruppe der svarer, at et af de fem emner er det vigtigste emne, ud af den samlede mængde respondenter fra indkomstgruppen i datasættet i det år, hvor valgundersøgelsen er lavet. Dette kan eksempelvis være hvor stor en andel af de rigeste, der svarer, at økonomien er det vigtigste emne i valgundersøgelsen i 1971. Variablen er intervalskaleret 0-10, hvor 0 angiver, at 0% af indkomstgruppen synes, at emnet er det vigtigste, mens 10 indikerer at 100% af indkomstgruppen anser emnet som det vigtigste.

3.3 Den politiske dagsorden

Den politiske dagsorden er målt gennem statsministerens åbningstale, der afholdes årligt af statsministeren ved åbningen af Folketinget i oktober. Åbningstalen vedrører i almindelighed

---

³ Med meningsfuld mener jeg at der indenfor hvert percentil i mange af årene kun var mellem 1-10 respondenter. En enkel respondent kan ikke splittes op og kan kun nævne et emne som det vigtigste, og i data vil det derfor ligne at der var ingen indenfor percentilet der synes at mange emner var vigtigst, selvom der i befolkningen er en andel der mener det.

de ting, der foregår i samfundet, som regeringen er opmærksom på, samt regeringens planer for folketingsåret (ft.dk, 2021), hvorfor den er en god indikator på regeringens dagsorden. Datasættet indeholder antallet af sætninger i åbningstalen som vedrører forskellige emner. Jeg har udtrukket alle de emner, der relaterer sig til mine fem emner. Variablen er derfor målt numerisk som antallet af sætninger i statsministerens åbningstale, der vedrører det givne emne i det år, åbningstalen er fra. Analysen foretages med åbningstalen året efter valgundersøgelsen, dvs. åbningstalen er lagged med et år. Dette er gjort for at sikre at statsministerens åbningstale ikke kan påvirke, hvad vælgerne synes er det vigtigste emne. En væsentlig udfordring ift. at udtale sig om en effekt af vælgernes dagsorden på den politiske dagsorden er netop, at de emner, som politikerne tager op, kan påvirke, hvad vælgerne synes er vigtigt. Denne udfordring og en række andre vil jeg nu kommentere på.

3.4 Metodiske udfordringer vedrørende kausalitet

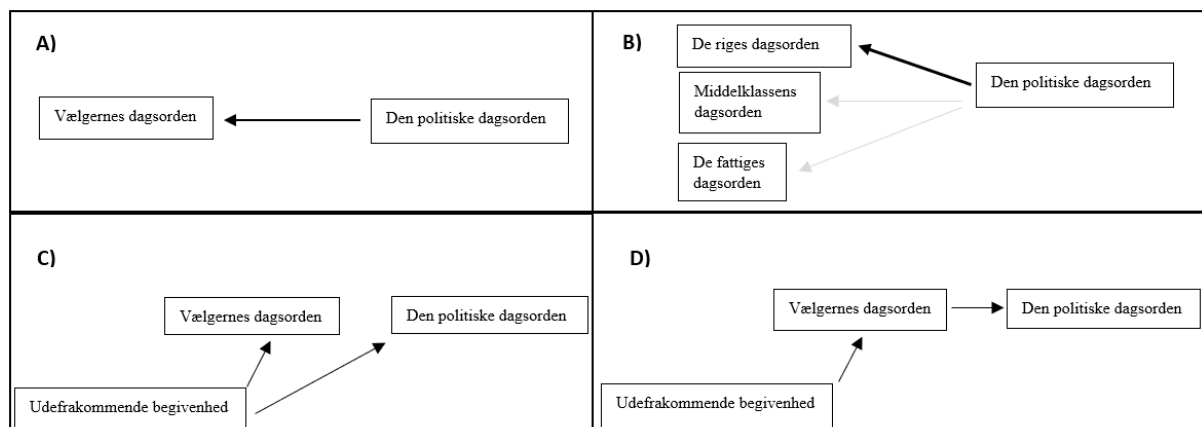
Der er en række udfordringer ift. at teste den direkte kausale effekt af vælgernes dagsorden på den politiske dagsorden, som er skitseret i figur 2.

Den mest slående udfordring ift. at teste om den politiske dagsorden er responsiv overfor vælgernes dagsorden er som nævnt, at vælgernes dagsorden også kan være responsiv overfor den politiske dagsorden, hvilket er visualiseret i figur 2.A. Eksempelvis undersøger Druckman og Jacobs (2015), hvor meget indflydelse Lyndon Johnson administrationen i USA havde på befolkningens opfattelse af, hvilke emner der var vigtige. Deres resultater viste, at under visse betingelser kunne præsidenten rykke ved befolkningens opfattelse af saliente emner, men at indflydelsen var relativt begrænset, særligt i forhold til hvad Johnson administrationen selv havde forventet. Barberá et al. (2019) forsøger at undersøge om lovgivernes dagsorden reagerer på vælgernes dagsorden eller omvendt, via twitter data. Deres modeller forudser, at det i højest grad er vælgernes dagsorden, der påvirker lovgiverne. Resultater fra disse to artikler tyder derfor på, at spørgsmålet om omvendt kausalitet skal tages seriøst, men at det næppe er et altoverskyggende problem for undersøgelsen. Dog undersøger artiklerne ikke, hvorvidt forskellige indkomstgrupper påvirkes forskelligt af politikere. Hvis de rige påvirkes mere af, hvad der er på den politiske dagsorden, vil jeg finde en højere sammenhæng mellem det, som de rige synes er vigtigt, og det som statsministeren italesætter til åbningstalen. Dette ville i så fald kunne forklare en sammenhæng, og er et alvorligt problem for undersøgelsen. Det kunne eksempelvis være tilfældet, hvis de rigeste vælgere følger mere med i politik, og derfor er udsat for mere politisk information. Ideen om, at de politisk vidende er mest påvirkelige af

eliteinformation, går tilbage til Converse's (1964) artikel om kilder til vælgernes holdninger, men er også en grundlæggende idé indenfor litteraturen om motivated reasoning, hvor de mest politisk vidende vælgere er dem, der benytter motivated reasoning mest (Taber & Lodge, 2006). Under antagelse af, at de rigeste vælgere også er de mest politisk vidende, kan det derfor godt tænkes, at de påvirkes mere af den politiske dagsorden end andre indkomstgrupper. Udover at lagge åbningstalen er det ikke umiddelbart muligt at løse denne problemstilling, hvorfor det er et generelt problem inden for hele responsivitetslitteraturen. Dette er visualiseret i Figur 2B. Desuden kan det godt være et udtryk for responsivitet, når politikere italesætter emner, som de har en forventning om, at vælgerne vil synes, er vigtige i fremtiden. Selv hvis tidsrækkefølgen kunne sikres med garanti, ville det derfor ikke være sikkert, at det var ønskværdigt at gøre, når graden af responsivitet undersøges.

En anden udfordring er idéen om, at en udefrakommende begivenhed eller samfundsudvikling kan drive sammenhængen mellem vælgernes dagsorden og den politiske dagsorden, som skitseret i figur 2C. I så fald vil indkomstgruppernes præferencer reagere ens på den udefrakommende begivenhed, og den politiske dagsorden vil også reagere på begivenheden, hvilket ikke er et udtryk for responsivitet. Dog kan det også være en medierende sammenhæng, således at begivenheden påvirker vælgernes dagsorden, som politikerne så reagerer på som skitseret i figur 2D. Dette ville være et udtryk for responsivitet. Begivenheder vil være specifikke for hver tidsperiode og denne udfordring kan derfor kontrolleres gennem tids-fixed effects jf. afsnit 3.5.

Figur 2. Mulige problemer ved at inferere sammenhængen kausalt

OBS: Pilenes tydelighed i B angiver effektens styrke

3.5 Analysestrategi

Dette afsnit beskriver undersøgelsens forskellige statistiske modeller, herunder inddragelse af kontrollogik og yderligere overvejelser omkring dele af analysen. Analysen foretages med OLS, hvor de forskellige andele af indkomstgrupperne der synes at de forskellige emner er de vigtigste per år, forklarer hvor mange gange statsministeren nævner de fem emner. Dette er vist i ligning (1)

$$(1) \Delta d_{it} = a + \beta * \Delta \text{saliens}^{rig}_{it-1} + \beta * \Delta \text{saliens}^{mid}_{it-1} + \beta * \Delta \text{saliens}^{fattig}_{it-1} + \Delta \varepsilon_{it}$$

Hvor Δd_{it} angiver ændringen i indholdet af den politiske dagsorden i året t på politisk emne i , som forudsagt af $\beta * \Delta \text{saliens}^{rig\ mid\ fattig}_{it-1}$ som angiver ændringer i saliens for de forskellige indkomstgrupper på emne i , i tid $t - 1$, og det uobserverede fejllid $\Delta \varepsilon_{it}$.

En væsentlig udfordring for denne model er den førømtalte præferencehomogenitet mellem indkomstgrupperne, dvs. at de tre led for indkomstgruppernes saliens i ligning (1) forventeligt er stærkt korrelerede. Der er derfor en høj grad af multikolaritet, og dette gør det svært for de statistiske modeller at differentiere mellem grupperne. På grund af dette vil analysens første del både rapportere en model, hvori alle indkomstgrupperne indgår og dernæst rapportere tre modeller for hver indkomstgruppe, og sammenligne koefficienter på størrelse og signifikans. Disse er vist i ligning (2-4). Forskellen mellem ligning (1) og eksempelvis ligning (2) er kun den selvstændige effekt på dagsordenen som middelklassen og de fattigste vælgere har. Antaget høj præferencehomogenitet vil denne selvstændige effekt være lille og forklaringskraften falder ikke betydeligt, når de andre indkomstgrupper udtages. Denne selvstændige effekt af middelklassen og de fattigste vil være repræsenteret i et større fejllid ε i (3) end i (2). Hermed opstår problemet at fejllidet ε i ligning 2-4, højst sandsynligt vil være korreleret med den undersøgte indkomstgruppes dagsorden, eftersom vælgernes saliens påvirker hinandens. Disse modeller er derfor heller ikke uden problemer.

$$(2) \Delta d_{it} = a + \beta * \Delta \text{saliens}^{rig}_{it-1} + \Delta \varepsilon_{it}$$

$$(3) \Delta d_{it} = a + \beta * \Delta \text{saliens}^{mid}_{it-1} + \Delta \varepsilon_{it}$$

$$(4) \Delta d_{it} = a + \beta * \Delta \text{saliens}^{fattig}_{it-1} + \Delta \varepsilon_{it}$$

De forskellige sammenhænge i analysen er testet for linearitet, og denne antagelse er i høj grad opfyldt. Standardfejlene er gennemgående clustered rundt om emne, da der er stor variation i, hvor stor en andel af indkomstgruppen, der nævner et emne som det vigtigste, men forholdsvis stor lighed over årene indenfor det enkelte emne. Der er hermed tegn på noget særegent ved hvert emne, hvorfor et cluster heromkring burde producere mere korrekte standardfejl.

I nogle modeller vil økonomiske nøgletal for inflation og arbejdsløshed indgå som kontrol sammen med regeringsfarve. Eftersom data er panel, vil jeg desuden rapportere two-way fixed effects modeller for at forsøge at justere modellen for de uobserverede effekter, der måtte være specifikke for de enkelte år åbningstalen er holdt, samt specifikke for de enkelte politiske emner. Tids fixed effects justerer for variable, der er specifikke over tid såsom sundhedskriser, økonomiske kriser eller andet, der påvirker saliensen for både vælgerne og den politiske dagsorden, jf. ovenstående Figur 2C og 2D. Emne fixed effects justerer for forskelle i responsivitet mellem emnerne. Modellerne, der indeholder fixed effects, vil derfor være de mest korrekte at fortolke på, eftersom data indeholder de samme emner, der går igen over tid (Collischon & Eberl, 2020). I disse modeller ændrer økonomiske nøgletal og regeringsfarve ikke på resultaterne, da de varierer med tid. Derfor udtages de i disse modeller.

Som nævnt ovenfor søger en del af analysen at isolere analysen til observationer, hvor der ikke er tilfældig responsivitet. Her foreslår Branham et al. (2017) at kigge på områder eller beslutninger, hvor de riges præferencer divergerer fra de midterste og de fattige. Tidligere er dette gjort ved eksempelvis at tage andelen af de rigeste, der er tilhængere af en policy eller budgetstigning og trække det fra andelen af fattige, der er imod den samme policy eller budgetbegrænsning, og analysere dette ift. den førte policy (Branham et al., 2017). Det er ikke muligt i denne opgave, hvor jeg ikke kigger på enkelte beslutninger eller budgetpræferencer. Til gengæld kan jeg bruge logikken med at undersøge områder med divergerende præferencer, ved at kigge på områder og år hvor der er stor forskel i, hvor stor en andel af indkomstgrupperne der synes, at emnet er det vigtigste det år. Hvis der er stor forskel i, hvor stor en proportion af henholdsvis de rige og de fattige der synes at eksempelvis økonomien er det vigtigste emne, kan det bruges som et mål for uenighed på området. Analysen foretages derfor med observationer, hvor der er mindst 10 procentpoint eller 50 pct. forskel mellem de rigeste og de fattigste vælgere. Efter at have foretaget denne udvælgelse af observationer viste det sig, at der kun var 18 observationer. Det er ikke nok til at foretage t-test mellem indkomstgrupperne, hvorfor jeg var nødt til at kode flere emner. Derfor kodede jeg EU, udenrigspolitik og

kriminalitet. Det er en pointe i sig selv, at dette var nødvendigt for at få observationer nok. Det tyder nemlig på, at der generelt er meget høj præferencehomogenitet mellem indkomstgrupperne. Middelklassen er derfor ikke medtaget i kodningen af disse emner, og indgår ikke i analysen, da det ville reducere antallet af observationer yderligere. Sidst i analysen undersøges det, om regeringsfarve og økonomien interagerer med sammenhængen. Dette sætter større krav til data, da det kræver flere observationer for at få signifikante resultater, når analysen skal foretages på tværs af forskellige værdier af hhv. emne og regeringsfarve. Derfor anvender jeg de yderligere kodede emner for de rigeste og fattigste vælgere her, og middelklassen udlades derfor igen. Dette kan vise sig at være et problem, da Bartels (2008) fandt, at demokraterne i USA, følger middelklassens præferencer mere end republikanerne gør. Denne mulige sammenhæng overser denne undersøgelse. Desuden løser kodningen af de yderligere emner ikke interaktionen af det økonomiske emne, hvor der kun er 19 observationer, der falder indenfor. Modellens forudsigelser her skal derfor tages med det forbehold, at standardfejlene, som antager en tilnærmelsesvis normalfordelt stikprøvefordeling, estimeres på baggrund af en fordeling, hvor denne antagelse med en vis sandsynlighed ikke er opfyldt. Det betyder, at signifikanstesten bliver mindre troværdig end ved et højere antal observationer.

4. Analyse

Analysen er delt op i fire dele. Første del tester den overordnede sammenhæng mellem hele vælgerskarens dagsorden og regeringens dagsorden. Anden del opdeler analysen på indkomstniveauer, mens tredje del undersøger observationer, hvor der er større uenighed mellem indkomstgrupperne. Fjerde del interagerer regeringsfarve og økonomi på sammenhængen.

4.1 Er den politiske dagsorden responsiv overfor vælgerne?

Dette afsnit kigger på den overordnede responsivitet mellem de emner, vælgerne mener, er vigtigst og indholdet af statsministerens åbningstale, og er ikke inddelt i indkomstgrupper. Den forudsagte responsivitet er præsenteret i Tabel 1. I model 1 ses en stigning på 8 sætninger når 10 procentpoint flere af vælgerne angiver emner som de vigtigste. Standardafvigelsen på antal sætninger i datasættet, dvs. hvor meget talerne typisk afviger mellem år og emne er 28 sætninger. Samtidig er det højeste antal sætninger på et af de fem emner i et år 120 antal sætninger. Med dette i baghovedet, virker 8 som en stor effekt af en ændring på 10 procentpoint af vælgerne dagsorden. Standardafvigelsen for, hvad vælgerne synes er vigtigst mellem de

forskellige år og emner er 0,25. En typisk ændring på 25 procentpoint for vælgerne svarer derfor til 20 sætninger, der omhandler de fem emner i statsministerens åbningstale⁴. Samtidig er sammenhængen statistisk signifikant med $p < 0,001$. Model 2 viser, at graden af responsivitet er relativ robust overfor inddragelse af regeringsfarve og økonomiske kontrolvariable.

En væsentlig ændring sker i den angiveligt mest korrekte model 3, hvor den forudsagte responsivitet falder til 4 sætninger, altså det halve, når der justeres for emnespecifik og tids variation. Dette tyder på, at der er stor variation i, hvor responsiv den politiske dagsorden er på forskellige emner og i forskellige valgperioder, og derfor potentielt drevet af samfundsbegivenheder som teoretiseret i Figur 2, og fjernes denne variation er responsiviteten væsentligt lavere. Med denne modelspecifikation, svarer en standardafvigelses ændring i vælgernes præferencer til ca. 10 sætninger mere der indeholder disse præferencer i statsministerens åbningstale. Det er væsentligt mindre end før, men svarer samtidig til mere end en tredjedel standardafvigelse på antal sætninger nævnt per emne og år i åbningstalen og er statistisk signifikant med $p < 0,05$, hvilket tyder på, at den politiske dagsorden generelt er responsiv overfor de emner som vælgerne mener er vigtigst. Det er hermed i tråd med tidligere litteratur der undersøger den generelle responsivitet. Det er med et positivt udgangspunkt for graden af responsivitet i regeringens dagsorden, at undersøgelsen nu vil søge at svare på, hvorvidt denne responsivitet er lige for alle indkomstgrupper.

---

⁴ $2,5 \cdot 8 = 20$

Tabel 1. Estimer over indflydelsen af de emner som vælgerne generelt angiver som de vigtigste på indholdet af statsministerens åbningstale

	1)	2)	3)
	Sætninger i statsministerens åbningstale		
Vælgersaliens	8,01*** (0,55)	8,00*** (0,46)	4,12* (0,96)
Økonomisk Kontrol		(x)	
Regeringsfarve		1,13 (5,37)	
Emne FE			(x)
År FE			(x)
Konstant	8,53! (3,27)	9,99 (4,71)	
N	61	61	61
R ²	0,53	0,54	0,65

Standardfejl clustered omkring emne angivet i parentes. Økonomisk kontrol inkluderer tal for inflation og BNP-vækst.

!p<0,1 *p<,05 ***p<0,001

4.2 Ulighed i responsiviteten af den politiske dagsorden

Dette afsnit tester den overordnede sammenhæng mellem statsministerens åbningstale og indkomstgruppernes præferencer og er derfor første del i flere test af graden af ulighed i responsivitet.

Tabel 2 rapporterer de estimerede resultater fra regressionsmodeller med de tre indkomstgruppers præferencer. Det slående resultat fra disse modeller er, at ingen af de tre indkomstgrupper har en selvstændig signifikant effekt på indholdet af statsministerens åbningstale. Disse resultater afviger hermed fra ulighed i responsivitets litteraturen der undersøger policy, herunder Gilens (2005), som fandt at de rigeste vælgeres præferencer var statistisk signifikante på policy output, mens de to andre indkomstgrupper var insignifikante. Den politiske dagsorden i Danmark ser derfor ikke ud til at følge samme responsivitets mønster som policy beslutninger har vist, hvilket bekræfter, at der er noget særegent ved dagsordenen. Alle tre modeller i Tabel 2 viser samme tendens ift. signifikans.

I den mest korrekte model, der indsætter fixed effects på emne og tid som uafhængig variabel i model 3, forsvinder påvirkningen af de rigeste og middelklassens præferencer på regeringens dagsorden, da koefficienten viser en effekt på cirka 0 sætninger i åbningstalen. I denne modelspecifikation er det de fattiges dagsorden, der er substantielt mere indflydelsesrig på regeringens dagsorden med fem sætninger mere, når 10 procentpoint flere af de fattigste angiver et politisk emne som det vigtigste. Dette tyder på, at den politiske dagsorden reagerer helt omvendt af, hvad tidligere litteratur har fundet, at policy gør. I stedet for at vægte de riges præferencer højest, ser det ud til at de fattiges præferencer tæller mest. Dog er resultatet ikke statistisk signifikant. Dette skal muligvis tolkes i kraft af modellens iboende multikolaritet, som opstår fordi der er høj præferencehomogenitet mellem indkomstgrupperne. Hvis indkomstgrupperne har ens præferencer, er det svært for modellerne at skelne mellem dem og standardafvigelse bliver derfor oppustede, og konfidensintervallerne forøges, hvilket kunne medvirke, at de fattiges indflydelse på regeringens dagsorden er statistisk insignifikant, selvom dette måske ikke er tilfældet, hvis man estimerer selvstændige modeller for hver indkomstgruppe.

Der er indtil videre en svag evidens for, at regeringens dagsorden er mest responsiv overfor de fattiges præferencer, modsat fundne fra tidligere litteratur med policy. Nu rapporteres Pearsons-r værdier for præferencerne mellem indkomstgrupperne for at vurdere graden af præferencehomogenitet, og dernæst rapporteres regressionsmodeller, hvor kun en indkomstgruppe indgår, og koefficienterne fra disse modeller sammenlignes.

Tabel 2. Estimer over indflydelsen af de emner som indkomstgrupperne angiver som de vigtigste på indholdet af statsministerens åbningstale

	1)	2)	3)
Sætninger i statsministerens åbningstale			
Indkomstpercentiler			
1-10	3,17 (4,13)	2,87 (4,02)	5,19 (3,36)
46-55	1,58 (1,62)	1,89 (2,39)	-0,21 (1,28)
90-99	4,34 (2,99)	4,32 (2,78)	0,18 (3,46)
Økonomiske Kontrol		(x)	
Regeringsfarve		3,05 (7,28)	
Emne FE			(x)
År FE			(x)
Konstant	7,22* (2,32)	5,6 (7,27)	
N	56	56	56
R ²	0,46	0,47	0,66

Standardfejl clustered omkring emne angivet i parentes. Økonomisk kontrol inkluderer tal for inflation og BNP-vækst.

*p<,05

4.3 Selvstændige effekter af indkomstgrupperne

Pearsons korrelationer er rapporteret i tabel 3. De viser generelt en meget høj korrelation mellem de forskellige indkomstgruppers præferencer, hvor den højeste er 0,9 mellem de rigeste og de fattigste vælgere. Slående er, at de rigeste og fattiges præferencer er mere korrelerede end middelklassen og de andre indkomstgruppers. Dette divergerer fra andre artikler, der undersøger policy, som finder højere præference forskelle mellem de fattigste og de to andre grupper (Gilens, 2005). På baggrund af de høje korrelationer på vælgernes dagsorden er der hermed god grund til at rapportere modeller, hvor hver indkomstgruppe indgår uden de andre.

Tabel 3. Pearsons r værdier mellem indkomstgruppernes præferencer

Pearsons r	1-10	46-55
1-10		
46-55	0,85	
90-99	0,9	0,86

Tabel 4 rapporterer derfor en regressionsmodel for hver indkomstgruppe, der repræsenterer ligning (2-4) i afsnit 3.5 med fixed effects inddraget. Det væsentlige her er, at nu hvor regressionsmodellerne ikke estimerer de andre indkomstpercentilers præferencer, så har alle indkomstgrupperne en signifikant og substantiel effekt på den politiske dagsorden, omend middelklassens koefficient kun er borderline signifikant med $p < 0,1$. De rigeste og middelklassen forklarer 4,2 sætninger og de fattigste 5,2. Med standardafvigelser på indkomstgruppernes præferencer på mellem 19,4 og 23,5⁵ udgør en typisk præferenceændring hermed omkring 20 procentpoint for indkomstgrupperne, hvilket svarer til en ændring i antal af sætninger vedrørende emnerne på mellem 8,4-10,4. Dette er ca. den samme mængde responsivitet for hver gruppe, som befolkningen generelt havde. Selv når modellerne ikke indeholder multikolaritet, ser det dermed ud til at den politiske dagsorden ikke er mere responsiv overfor de rigestes præferencer, modsat fund i responsivitelitteraturen, der har policy som afhængig variabel.

Tværtimod har den fattigste gruppe den største koefficient, og et 10 procentpoint skift i denne gruppes præferencer forklarer cirka 1 sætning mere end et 10 procentpoint skift i de rigestes præferencer. Koefficienternes størrelse er dog ikke statistisk signifikant forskellige fra hinanden. Det er de testet for via Z-test som beskrevet i Clogg et al. (1995)⁶ Den politiske dagsorden i Danmark replicerer dermed ikke tidligere fund af ulighed i policy indflydelse. Regeringen er nogenlunde lige opmærksom på alle indkomstgruppers præferencer med tegn på en mindre bias til fordel for de fattigste. Der er noget særegent ved den politiske dagsorden,

---

⁵ 1-10 SD=0,21, 46-55 SD= 19,39 90-99 SD=23,5

⁶
$$Z = \frac{\beta_1 - \beta_2}{\sqrt{(SE\beta_1)^2 + (SE\beta_2)^2}}$$

som gør, at politikere udviser mere responsivitet overfor de mindre velstående vælgere. Et væsentligt forbehold ved denne analyse er som nævnt, at indkomstgruppernes dagsorden kan påvirke hinandens præferencer, og derved introduceres uobserveret heterogenitet, som ikke var i modellerne fra tabel 2, som tog højde for alle indkomstgruppers præferencer. Indkomstgrupperne påvirker hinanden gensidigt i virkeligheden, så $\Delta \varepsilon_{it}$ i ligning (2-5) korrelerer i højere grad med $\beta * \Delta \text{saliens}_{it-1}$ end i ligning (1). Der indlejres hermed mere selektionsbias i modellerne, men resultaterne bidrager alligevel med vigtig information om forskelle i responsiviteten af dagsordenen på tværs af indkomstgrupper.

Spørgsmålet er nu, om det faktisk forholder sig sådan, at regeringens dagsorden ikke er mest responsiv over for de rige, eller om middelklassen og de fattige vælgere blot tilfældigvis har de samme præferencer som de rigeste. I så fald ligner det at regeringens dagsorden er responsiv overfor alle. Hvad sker der, hvis den politiske dagsorden tvinges til at skelne mellem indkomstgrupper? Næste del af analysen forsøger at isolere observationer, hvor der er klar uenighed mellem præferencerne hos de rigeste og de fattigste. Hvis resultatet bistår denne kritiske test, vil der være stærk støtte til, at den politiske dagsorden udviser mere lige responsivitet end tidligere litteratur med policy har fundet.

Tabel 4. Estimer over indflydelsen af de emner som hver indkomstgruppe angiver som de vigtigste på indholdet af statsministerens åbningstale

	1)	2)	3)
	Sætninger i statsministerens åbningstale		
Indkomstgrupper			
1-10	5,19* (1,64)		
46-55		4,17! (1,79)	
90-99			4,23* (1,37)
Emne FE	(x)	(x)	(x)
År FE	(x)	(x)	(x)
N	60	56	60
R ²	0,71	0,63	0,16

Standardfejl clustered omkring emne angivet i parentes.

!p<0,1 *p<,05 **p<,01

4.4 Kontrol for tilfældig responsivitet

Tabel 5 rapporterer resultatet af tre regressionsmodeller, udregnet på baggrund af observationer, hvor de rigeste og de fattigste vælgere er uenige med enten mindst 10 procentpoint eller 50 pct. Modellerne rapporteres hhv. en for de rigeste vælgere, en for de fattigste og en hvor begge indkomstgrupper er inkluderet. Modellen med begge indkomstgrupper inkluderes, da multikolaritet stadig er et problem, på trods af, at der er større forskel mellem indkomstgruppernes præferencer her. Eftersom observationerne er defineret ved at have mindst et vist niveau af uenighed, indebærer det også, at der i observationerne er defineret et vist niveau af lighed mellem grupperne. Derved samvarierer præferencerne til dels stadigvæk, hvorfor der skal tages højde for de tidligere beskrevne problemer, der opstår ved præferencehomogenitet.

Det overordnede resultat på tværs af modellerne, der alle inkluderer fixed effects, er, at den politiske dagsorden er mere responsiv overfor de fattigste vælgere. Forskellen i koefficienterne mellem model 1 og model 2 viser, at en stigning på 10 procentpoint i antallet af de fattige, der angiver at et emne er det vigtigste, leder til 1 sætning mere i statsministerens åbningstale, end samme ændring for de rigeste. Yderligere er den forudsagte indflydelse af de fattigste vælgere statistisk signifikant med $p < 0,05$, mens de rigestes effekt kun er borderline signifikant med $p < 0,1$.

Model 3 viser yderligere, at hvis begge grupper inkluderes i samme model, så udvaskes de riges indflydelse på åbningstalen helt, mens de fattige har en statistisk signifikant koefficient, med $p < 0,01$. Den forudsagte forskel mellem indkomstgrupperne er cirka 1,2 sætninger, og en standard ændring som beskrevet ovenfor vil derfor lede til cirka 2,5 sætninger mere i åbningstalen, når de fattigste angiver et emne som det vigtigste, end når 10 procentpoint af de rigeste gør. En forskel på 1,2 sætninger er mere end en fjerdedel af den mængde sætninger som en 10 procentpoint ændring for alle vælgere forklarede i model 3 tabel 1. Derfor vurderes det som en relativ stor forskel i responsivitet til fordel for de fattigste vælgere.

Multikolaritet er stadig et problem her. Pearsons r korrelationen mellem de to indkomstgrupper i denne test er 0,86. Det er derfor stadig meget højt, og er kun faldet med 0,05 ift. de tidligere test. Derfor oppustes standardfejlene stadig, og det kunne betyde, at de rigestes præferencer bliver insignifikante. På trods af dette peger denne test i retning af det modsatte resultat af, hvad tidligere undersøgelser har fundet mht. policy, nemlig at den politiske

dagsorden udviser ulighed i responsivitet, men det er de fattigstes dagsorden, der fylder mest. Der er noget særegent ved denne del af den politiske proces, som medvirker, at det er de fattigste vælgere, der repræsenteres mere.

Resultatet af denne test er hermed, at når der er større forskel i, hvad indkomstgrupperne synes er vigtigst, så prioriterer regeringen de fattigstes dagsorden. Denne test er kritisk og mere pålidelig, da den til en vis grad justerede for tilfældig responsivitet. Derfor er det med en vis styrke, at denne undersøgelse har påvist, at den danske politiske dagsorden er mere responsiv overfor de fattigste vælgere. To bud på hvorfor undersøgelsen finder dette diskuteres i afsnit 6. Spørgsmålet er nu om tidligere artiklers fund af betingede effekter på ulighed i responsivitet også fungerer anderledes ved den politiske dagsorden.

Tabel 5. Estimer over indflydelsen af de emner som de rigeste og de fattigste angiver som de vigtigste på indholdet af statsministerens åbningstale på observationer hvor indkomstgrupperne er uenige

	1)	2)	3)
	Sætninger i statsministerens åbningstale		
Indkomstgrupper			
1-10	5,73* (1,79)		3,90** (1,03)
90-99		4,72! (2,40)	2,67 (2,10)
Emne FE	(x)	(x)	(x)
År FE	(x)	(x)	(x)
N	39	39	39
R ²	0,74	0,74	0,75

Standardfejl clustered omkring emne angivet i parentes.

!p<0,1 *p<,05 **p<0,01

4.5 Betydningen af regeringsfarve og politisk emne

Ud fra tidligere litteratur og viden om hvordan forskellige regeringer repræsenterer interesserne for forskellige indkomstgrupper, er forventningen, at den politiske dagsorden er mere responsiv overfor de rige vælgere, når det er den borgerlige blok, der har magten. Denne forventning finder ikke støtte i data. I tabel 6.1 ses de forudsagte værdier for en regressionsmodel, der

interagerer regeringsfarve på hhv. de fattiges og riges præferencer. Den viser, at borgerlige regeringer generelt udviser større responsivitet for både de fattige og rige. Helt omvendt af tidligere litteratur, er stigningen i responsivitet ved en blå regering fremfor en rød dobbelt så stor for de fattigste end for de rigeste. For de rigeste vælgere stiger responsiviteten med 0,71 sætninger mere, når 10 procentpoint flere i indkomstgruppen angiver noget som det vigtigste, når det er blå blok fremfor rød blok i regering. For de fattigste er stigningen 1,57. Forskellen i responsiviteten for røde og borgerlige regeringer er dog ikke statistisk signifikant for hverken de rigeste eller fattigste vælgere. Med p-værdier på 0,53 og 0,73 er det sandsynligt, at en større interaktionseffekt ved de fattigste vælgere er en tilfældighed i denne stikprøve. Det tyder hermed på, at alle danske regeringers opmærksomhed er fordelt til fordel for de fattigste på tværs af de to politiske fløje, når dagsordenen ligges. Resultatet er derfor modsat tidligere undersøgelser af policy i USA og peger igen i retning af en særegen dagsorden.

Tabel 6.2 viser resultaterne fra en regression over indkomstgruppernes præferencer og statsministerens åbningstale interageret af, hvorvidt det er på det økonomiske emne eller ej. Interaktionen af hvorvidt det er økonomiske emner eller andre på effekten af de riges præferencer er insignifikant og effekten lille, hvilket vil sige, at den politiske dagsorden ikke er mere responsiv overfor de rigestes præferencer på økonomiske emner, hvilket var hvad ulighed i responsivitet mht. policy litteraturen havde fundet. Dette kan altså ikke overføres til dagsordenen. Modellen rapporterer tværtimod den omvendte sammenhæng, nemlig en statistisk signifikant og substantiel stor stigning i responsivitet på det økonomiske område for de fattigste vælgere. Når 10 procentpoint flere af de fattigste vælgere angiver økonomien som det vigtigste emne, så indeholder åbningstalen 9,16 sætninger mere, der omhandler samme emne end på andre områder end økonomien. Substantielt betyder det, at den politiske dagsorden er væsentligt mere responsiv overfor de fattigste vælgere på det økonomiske område, end på andre områder. Det er hermed i modstrid med forventningen om, at fordi de rige har mere på spil på det økonomiske område, så vil politikerne være mere responsive overfor deres præferencer her. Det er værd at bemærke, at der kun er 19 observationer på det økonomiske emne. En så lille stikprøve medfører mindsket sandsynlighed for at stikprøvefordelingen er tilnærmelsesvis normalfordelt, hvilket er en antagelse bag t-test, og at p-værdierne derfor er meningsfulde. Med viden om dette forbehold er konklusionen af denne del af analysen hermed, at den politiske dagsorden er mest responsiv overfor de fattigste

vælgere på det økonomiske område. Igen overføres tidligere resultater ikke til dagsordenen, som fungerer stik modsat af forventninger fra undersøgelser af policy.

En mulig forklaring på dette kan være, at økonomien er et mere kritisk emne for de fattigste vælgere. Der er større økonomisk usikkerhed for de fattige og materialisme fylder derfor mere for disse vælgere. På den måde er argumentet for den fundne sammenhæng det omvendte af tidligere og som fremført i afsnit 2,4; I stedet for at de rigeste har mere på spil, fordi de har mere at vinde, er det de fattigste, der har mest på spil, da de har alt at tabe. Dette argument flugter med Ingleharts (2008) ide om at øget økonomisk vækst leder til flere immaterielle værdier, mens økonomisk knaphed leder til flere materielle værdier. Argumentet er derfor, at for de fattige er materielle værdier vigtigere end andre emner, og strategiske politikere ved, at en høj responsivitet for de fattige på økonomien vil have elektoralt gavnlige effekter.

Resten af opgaven afdækker resultaternes muligheder for kausal inferens og generaliserbarheden. Dernæst følger resultaternes implikationer for litteraturen og samfundet som helhed.

Tabel 6.1. Ændring i responsivitet, når 10 procentpoint flere indenfor hver indkomstgruppe angiver emnet som det vigtigste, ved blå og rød regering regering

	Rød Blok	Blå Blok	Ændring
1-10 N=99	3,96	5,53	1,57 (0,53)
90-99 N=96	3,94	4,65	0,71 (0,73)

Emne og tid fixed effects inkluderet. P-værdier i parantes.

Tabel 6.2. Ændring i responsivitet, når 10 procentpoint flere indenfor hver indkomstgruppe angiver emnet som det vigtigste, ved økonomiske og ikke-økonomiske emner

	Andre	Økonomi	Ændring
1-10 N=99	-0,21	8,95	9,16** (0,009)
90-99 N=96	3,36	5,23	1,87 (0,51)

Emne og tid fixed effects inkluderet. P-værdier i parantes.

**p<0,01

5. Diskussion

5.1 Vurdering af kausalitet og generaliserbarhed

Dette afsnit understreger problemerne ved at udtale sig kausalt omkring en effekt af vælernes dagsorden på den politiske dagsorden gennem Stock & Watsons (2020: 333-344) fem udfordringer for kausal inferens. Den første omhandler bias i modellen skabt af fravær af variable, der påvirker både vælernes og politikernes dagsorden. Dette problem er løst langt hen ad vejen gennem inddragelse af fixed effects på tid og emne. Fixed effects på emne justerer for tidsinvariante uobserverede variable, mens fixed effects på tid justerer for uobserverede variable, der er specifikke for hver valgperiode. Som nævnt introducerede modellerne, der korrigerede for multikolaritet dog uobserveret heterogenitet i form af de indkomstgrupper, som blev udeladt fra modellen, da indkomstgrupperne alt andet lige påvirker hinandens præferencer og alle har en selvstændig effekt på den politiske dagsorden. Derfor er den første udfordring bag kausal inferens til dels brudt.

De næste tre udfordringer præsenteret af Stock & Watson (2020) er en forkert antaget form i regressionsmodellen og målingsfejl af den uafhængige variabel samt bias i stikprøven. Disse tre problemer er løst i denne undersøgelse, hvor alle modellerne opfylder linearitetsantagelsen og den uafhængige variabel anses som et validt mål for vælernes dagsorden. Bias i stikprøven kunne være et problem, hvis den Danske Valgundersøgelse systematisk indeholdt vælgere fra

alle indkomstgrupper som er forskellig fra befolkningen på en række andre variable, såsom politisk viden, uddannelsesniveau og politisk interesse. Den Danske Valgundersøgelse indeholder et repræsentativt udsnit af de danske vælgere, og denne stikprøve antages derfor unbiased. Disse tre udfordringer er hermed i høj grad løst, hvilket taler for validiteten af nuværende undersøgelse.

Den sidste udfordring for kausal inferens ifølge Stock & Watson (2020) er problemet med omvendt eller gensidig kausalitet. Som allerede nævnt ovenfor er dette et væsentligt problem for denne undersøgelse, da den politiske dagsorden og vælgernes dagsorden utvivlsomt påvirker hinanden til en vis grad. Det er således ikke et spørgsmål om, hvorvidt der er gensidig og omvendt kausalitet, men i hvilken grad. I denne opgave har jeg argumenteret for, at den kausale retning primært går fra vælgernes dagsorden til den politiske dagsorden, men det er et stadig uopklaret spørgsmål i politologien, hvad de præcise mekanismer og effekter i dette spørgsmål er.

På baggrund af udfordringer ift. udeladte variable og særligt kausalitetens rækkefølge, ville det være en fejl at fortolke undersøgelsens resultater som den direkte effekt af indkomstgruppernes dagsorden på den politiske dagsorden. Det er snarere en sammenhæng, hvori kausaliteten går i begge retninger. Til forsvar for undersøgelsen er resultaterne stadig gyldige; Der er evidens for, at de fattigste vælgeres dagsorden har en stærkere sammenhæng med den politiske dagsorden end de rigeste vælgeres dagsorden. Det er dog ikke muligt at sige med sikkerhed, om sammenhængen udspringer af responsivitet – at politikerne faktisk italesætter de fattiges præferencer mest eller om de fattige påvirkes mere af politikere.

Det er uvist i hvilken grad dette fund af den politiske dagsorden kan generaliseres til andre demokratiske kontekster. I andre landekontekster, hvor forskellene mellem indkomstgrupperne er større, kunne der forventes flere præferenceforskelle ml. indkomstgrupperne, og en anden politisk kultur, hvor de fattige ikke repræsenteres i samme grad som i Danmark. Derfor er det på baggrund af denne undersøgelse ikke muligt at udtale sig om en generel sammenhæng på tværs af demokratier, men der opfordres til at fremtidig forskning undersøger, hvorvidt sammenhængen går på tværs af lande.

5.2 Årsager til overrepræsentationen af de fattigste vælgere

Følgende fremlægger to overvejelser omkring fundet af forskellen mellem dagsordenen og policy. Den ene flugter med mekanismen om større elektorale konsekvenser på dagsordenen end policy, mens den anden tager fat i, at det særligt er på det økonomiske område, at dagsordenen er responsiv overfor de fattigste vælgere.

Som fremført ovenstående er det muligt, at de elektorale konsekvenser er større ved at ignorere majoriteten af vælgeres præferencer ved den politiske dagsorden end policy, som vælgere ofte vanskeligt kan følge med i. Det rejser spørgsmålet; Hvad hvis der er større præferencehomogenitet mellem de fattiges præferencer og majoriteten end de rige og majoriteten? I så fald ville denne mekanisme være et bud på en forklaring af undersøgelsens resultater. Tabel 7 viser derfor regressionsmodeller mellem andelen af alle vælgere, der nævner et emne som det vigtigste, og hhv. de fattige og rigeste vælgere, med fixed effects inkluderet. Koefficienten, som angiver ændringen i andelen af alle vælgere, skaleret 0-10, når 10 procentpoint flere af indkomstgruppen nævner et emne som det vigtigste, samt dens signifikans kan bruges til at vurdere præferencehomogeniteten mellem majoriteten og indkomstgruppen. Tabellen viser ingen evidens for, at præferencehomogeniteten er større mellem majoriteten og de fattigste vælgere. Derimod er der større sammenhæng mellem de rigestes præferencer og majoriteten. Forskellen er ikke stor, og begge resultater er signifikante med hhv. $p < 0,01$ for de fattigste og $p < 0,001$ for de rigeste. Dette kan derfor ikke forklare, hvorfor de fattigste vælgere repræsenteres mere i regeringens dagsorden end de rigeste.

Tabel 7. Estimer over sammenhængen mellem emner som de rigeste og de fattigste angiver som de vigtigste og hvilke emner vælgerne generelt angiver som de vigtigste.

	1)	2)
	Andel af alle vælgere der mener et emne er det vigtigste	
Indkomstgrupper		
1-10	0,79** (0,11)	
90-99		0,83*** (0,8)
Emne FE	(x)	(x)
År FE	(x)	(x)
N	59	59

Standardfejl clustered omkring emne angivet i parentes.

** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

En anden mulig forklaring på at de fattige repræsenteres mere i dagsordenen særligt på det økonomiske område kan forstås med eksempler fra nutiden. Når inflationen stiger og det pludselig koster det dobbelte at tanke bilen, når man skal på arbejde, så er det de fattigste vælgere det går udover. Den stigende inflation er samtidig heftigt debatteret i den politiske arena for tiden (ft.dk, 2022). Derfor opstår der en stærk sammenhæng mellem de fattigstes dagsorden og regeringens. Derimod fylder stigende inflation knap så meget i bevidstheden for de rigeste vælgere, hvor prisstigninger udgør en meget lille del af deres samlede indkomst. Argumentet for, at de fattigste repræsenteres mere i den politiske dagsorden særligt på det økonomiske område, er således, at den politiske dagsorden handler om at italesætte samtidens politiske problemer og løsninger på dette. De fattige har alt andet lige flere problemer end de rigeste vælgere, særligt på det økonomiske område. Dette er en mulig forklaring på opgavens fund.

5.3 Hvor står ulighed i responsivitets litteraturen?

Undersøgelsens resultater har implikationer for tidligere litteratur og fremtidens demokrati. Brugen af den politiske dagsorden i stedet for policy viser, at ulighed i responsivitet ikke kan generaliseres hertil. Denne undersøgelse af dagsordenen, hvor jeg argumenterede for større elektorale konsekvenser ved at overrepræsentere de rige, var et kritisk supplement ift. at teste styrken, hvormed den politiske magt centraliseres hos de rigeste vælgere. Resultatet viser at de rigestes indflydelse ikke er gennemsyrende for hele den lovgivende proces, men har visse begrænsninger. Tidligere fund af økonomien og regeringsfarve i USA, kan heller ikke genfindes i denne case. Det kunne skyldes brug af dagsorden, den danske case, eller endda en kombination af de to. Det efterlader flere spørgsmål til litteraturen. Hvordan ser responsiviteten ud i andre dele af politik, eksempelvis den parlamentariske kontrol eller partiprogrammer? Ligger nærværende undersøgelses fund op til nye tanker om noget særegent ved den førte policy, som bærer tidligere fund? Med dagsorden som et mål for regeringens intentioner, er et bud at tidligere fund af ulighed opstår i det specifikke ved tilblivelsen af policy og ikke intentionelt af politiske aktører.

Undersøgelsen opfordrer desuden til at fremtidig forskning tester om det, at de fattige overrepræsenteres i den politiske dagsorden, holder, og hvad mekanismerne er. Et særligt relevant spørgsmål er, om det er muligt at måle retningen af dagsordenen, således at man kan

differentiere mellem, hvor meget indkomstgruppernes holdninger repræsenteres i den politiske dagsorden. Det er kritisk for sammenhængen at være robust overfor et sådant mål.

7. Konklusion

Denne undersøgelse har forsøgt at udvide undersøgelsen af ulighed i politisk responsivitet til den politiske dagsorden. Hvor tidligere litteratur, der fokuserer på policy, anført af Gilens (2005), fandt at de rigeste vælgere har størst indflydelse, finder denne undersøgelse i stedet tegn på, at den politiske dagsorden er mere responsiv overfor de fattigste vælgere. Dette resultat hvormed de fattige overrepræsenteres særligt i dagsordenen, styrkes substantielt og signifikant når de fattige og de rige vælgere har forskellige dagsordener. Yderligere er det særligt når det handler om økonomien, at regeringen lytter mest til de fattige. Resultaterne viser at studiet af den politiske dagsorden er særegent, og her er der tegn på, at de emner som de fattigste vælgere mener er vigtigst, vægtes højest. Tidligere resultater, der fandt at højrefløjs regeringer er mest responsive overfor de rigeste vælgere, kan heller ikke overføres til den politiske dagsorden i Danmark, hvor både røde og borgerlige regeringer overrepræsenterer de fattigste vælgere. Hermed kan tidligere litteratur om ulighed i responsivitet af policy ikke genfindes i den politiske dagsorden.

At teste ulighed i responsivitet på den politiske dagsorden var en hård test for litteraturen, grundet større elektorale konsekvenser ved at overrepræsentere de rigeste på dagsordenen. Eftersom sammenhængen ikke blev repliceret, viser det at den mekanisme der bar tidligere fund alt andet lige står svagere. Regeringen tilgodeser ikke de rigeste i hele den lovgivende proces; der er begrænsninger på de riges indflydelse. Der er ikke evidens for at den fundne sammenhæng, hvor de fattige vælgere vægtes højest, skyldes at de fattiges præferencer er en bedre afspejling af majoritetens præferencer. Derfor er det ikke elektorale gevinster ved at tilgodese de fattiges præferencer, der umiddelbart forklarer fundet. Undersøgelsen har implikationer for fremtiden, hvor stigende ulighed ikke manifesteres i en stigende overrepræsentation af rige vælgere på dagsordenen. Dette fund er essentielt for en fremtid med fortsat høj politisk tillid og opbakning til demokratiet.

8. Litteraturliste

Barberá, P., Casas, A., Nagler, J., Egan, P. J., Bonneau, R., Jost, J. T., & Tucker, J. A. (2019). Who Leads? Who Follows? Measuring Issue Attention and Agenda Setting by Legislators and the Mass Public Using Social Media Data. *The American political science review*, 113(4), 883–901.

Bartels, Larry M. 2017. Political Inequality in Affluent Democracies: The Social Welfare Deficit. CSDI Working Paper 5-2017. Vanderbilt University.

Bartels, Larry. 2008. Unequal Democracy: The Political Economy of the New Gilded Age. *Unequal Democracy: The Political Economy of the New Gilded Age*: 1-325.

Baumgartner, Frank & Bryan D. Jones (2009). Agendas and Instability in American Politics. 2nd Edition. Chicago: University of Chicago Press

Bhatti, Yosef & Erikson, Robert. (2012). How Poorly are the Poor Represented in the US Senate?. I *Who gets represented?* Pp. 223-246 Russel Sage Foundation

Binzer Hobolt S, Klemmensen R. 2008. Government Responsiveness and Political Competition in Comparative Perspective. *Comparative Political Studies*, 41(3): 309-337

Butler, D.M. and Nickerson, D.W., 2011. Can learning constituency opinion affect how legislators vote? Results from a field experiment. *Quarterly Journal of Political Science*, 6(1), pp.55-83

Branham, J., Soroka, S.N. and Wlezien, C. (2017), When Do the Rich Win? *Political Science Quarterly*, 132: 43-62

Brooks C, Manza J. Social Policy Responsiveness in Developed Democracies. *American Sociological Review*. 2006;71(3):474-494

Bøggild, T. (2016). *Procedural fairness and Public Opinion*. Lokaliseret på https://pure.au.dk/ws/files/100375589/B_ggild_Procedural_Fairness_and_Public_Opinion.pdf

Clogg, Clifford C., Eva Petkova, and Adamantios Haritou (1995). Statistical Methods for Comparing Regression Coefficients Between Models. *The American journal of sociology* 100.5: 1261–1293

Collischon, M., Eberl A. (2020). Let's Talk About Fixed Effects: Let's Talk About All the Good Things and the Bad Things. *Köln Z Soziol* 72, 289–299.

Converse, Philip E. (1964). The nature of belief systems in mass publics, i D.E. Apter (ed.), *Ideology and Discontent*. New York: Free Press of Glencoe, pp. 206-219 (uddrag)

Dagsorden for Folketinget Onsdag den 18. maj 2022 kl. 10.00 (111. møde) ft.dk <https://www.ft.dk/samling/20211/salen/111/index.htm>. (28. maj 2022)

Dahl, Robert (1971). *Polyarchy: Participation and Opposition*. Yale University Press.

Druckman, James N. and Jacobs, Lawrence R. (2015). Who Governs? Presidents, Public Opinion and Manipulation. The University of Chicago Press, Chapter 6: The Effects and Limits of Presidential Efforts to Move Public Opinion (pp. 97-118)

Easton, David (1957). An Approach to the Analysis of Political Systems, *World Politics*, 9(3): 383-400

Elkjær, Mads Andreas (2020). What Drives Unequal Policy Responsiveness? Assessing the Role of Informational Asymmetries in Economic Policy-Making. *Comparative Political Studies* 53 (14): 2213–45.

Elkjær, M., & Klitgaard, M. (2021). Economic Inequality and Political Responsiveness: A Systematic Review. *Perspectives on Politics*, 1-20

Erikson, R., Mackuen, M., & Stimson, J. (2001). Public Opinion and Policy Making. I *The Macro Polity* Cambridge Studies in Public Opinion and Political Psychology, pp. 284-324. Cambridge: Cambridge University Press

Folketingets åbning (2021). Ft.dk, <https://www.ft.dk/da/folkestyret/folketinget/folketingets-aabning>. (27. Maj, 2022)

Gilens, M. (2005). Inequality and Democratic Responsiveness. *Public opinion quarterly* 69: 778-96.

Gilens, Martin. (2012). Affluence and Influence: Economic Inequality and Political Power in America. New York: Russell Sage Foundation.

Hacker, Jacob S. (2005). Policy Drift: The Hidden Politics of US Welfare State Retrenchment. In Wolfgang Streeck & Kathleen Thelen (eds), *Beyond Continuity: Institutional Change in Advanced Political Economies*, Oxford University Press, pp. 40-82

Hellwig, T., & Samuels, D. (2007). Voting in open economies the electoral consequences of globalization. *Comparative Political Studies*, 40(3), 283–306

Hobolt, S., Tilley, J., og Banducci, S. (2013). Clarity of responsibility: How government cohesion conditions performance voting. *European Journal of Political Research*, 52(2), 164–187

Inequality – Bridging the Divide.

Inglehart, Ronald (2008). Changing Values among Western Publics from 1970 to 2006, *West European Politics*, 31(1): 130-146

Jensen, Carsten, Christoph Arndt, Seongui Lee, og Georg Wenzelburger (2018). Policy Instruments and welfare state reform, *Journal of European Social Policy*, 28(2), pp. 161-176

Jesse H. Rhodes og Brian F. Schaffner (2017), "Testing Models of Unequal Representation: Democratic Populists and Republican Oligarchs?", *Quarterly Journal of Political Science*: Vol. 12: No. 2, pp 185-204

Jones, Bryan & Baumgartner, Frank. (2004). Representation and Agenda Setting. *Policy Studies Journal*. 32. 1-24.

Kersbergen, Kees van og Barbara Vis (2014). Why and how do politicians and governments pursue risky reforms? in *Comparative Welfare State Politics. Development, Opportunities, and Reform*, Cambridge: Cambridge University Press, 160-184

Natalie Sherman & Daniel Thomas (2022) Elon Musk strikes deal to buy Twitter for \$44bn, April 26. BBC Business reporter, New York. <https://www.bbc.com/news/business-61222470> (27. Maj, 2022)

Page, Benjamin, Bartels, Larry og Seawright, Jason. (2013). "Democracy and the Policy Preferences of Wealthy Americans". *Perspectives on Politics*. 11.

Peters, Yvette, og Sander J. Ensink. 2014. Differential Responsiveness in Europe: The Effects of Preference Difference and Electoral Participation. *West European Politics* 38: 577-600.

Rhodes-Purdy M. (2021) Procedures Matter: Strong Voice, Evaluations of Policy Performance, and Regime Support. *Political Studies*. 69(2):412-433

Schakel, Wouter, Brian Burgoon, og Armen Hakhverdian. (2020). Real but Unequal Representation in Welfare State Reform. *Politics & Society* 48: 131-63.

Stadelmann, David, Marco Portmann, og Reiner Eichenberger (2015). Income and Policy Choices: Evidence from Parliamentary Decisions and Referenda. *Economics Letters* 135: 117-20.

Stock, James H. og Mark W. Watson. (2020) Introduction to Econometrics. Updated fourth edition, Global edition. Boston: Pearson

Soroka Stuart N. og Christopher Wlezien. (2008). On the limits to inequality in representation. *PS: Political Science & Politics* 41: 319-327

Soroka, S.N. og Wlezien, C., (2010). *Degrees of democracy: Politics, public opinion, and policy*. Cambridge University Press.

Wlezien, C., & Soroka, S. N. (2011). Inequality in policy responsiveness, pp 285-310? I Peter K. Enns & C. Wlezien (red.), *Who gets represented?* Russell Sage Foundation.

Taber, Charles S. og Milton Lodge (2006). Motivated Skepticism in the Evaluation of Political Beliefs, *American Journal of Political Science*, 50(3): 755-769.

The data in the Danish Policy Agenda Project have been collected by Christoffer Green-Pedersen and Peter Bjerre Mortensen with support from the Danish Social Science

Research Council and the Research Foundation at Aarhus University. For further details see www.agendasetting.dk.

United Nations Department of Economics and Social Affairs. (2020) *Inequality in a Rapidly Changing World*. World Social Report 2020

Volkens, Andrea / Burst, Tobias / Krause, Werner / Lehmann, Pola / Matthieß Theres / Regel, Sven / Weißels, Bernhard / Zehnter, Lisa (2021): The Manifesto Data Collection. Manifesto Project (MRG/CMP/MARPOR). Version 2021a. Berlin: Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung

Wlezien, C., (1995). The Public as Thermostat: Dynamics of Preferences for Spending. *American Journal of Political Science*